

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește șoala
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 4 Septembrie 1909.****Numărul 34.****Cariere practice.**

Consistorul arhiepiscopesc din Blaj a adus o hotărâre de cea mai mare importanță. A decis anume, ca să deie patru stipendii de câte 400 cor. acelor tineri, cari vor să se aplice pe vre-o carieră practică. Vor căpăta așadar aceste stipendii acei tineri, cari nu vor râvni la oficiu legat de salar fix, cari nu vor lăcomi la traiul și soartea bietului funcționar, ci vor învăța a-și valoră munca și priceperea, a se validită și impune în viață prin hărnicie, prin istețime și prin lucru. Prin hotărârea aceasta a Consistorului nostru, să deschid nouă orizonturi în felul de a ajutură tinerimea, ce învață carte.

Trebuie să vadă odată și părinții și tinerimea studioasă, că au trecut vremile acelea, când se studia de dragul absolutului, cu care repede venia și oficiul, că astăzi și dacă are cineva mare noroc să ajungă într'o slujbă cu salar fix, tânjește toată viața și nu arareori își jertfește pentru pânea aceasta amară de funcționar și independența sufletului, după cum avem nenumărate pilde în zilele noastre.

Importanța principiară însă a acestei hotărâri consistoriale este și mai mare. E bine, că tocmai dela locul cel mai competent să lămurește cărturărimea noastră, tinerimea studioasă și părinții, că au trecut vremile acelea, când absolutul se putea gândi, că mă voi face dascăl, sau popă, sau funcționar la stat, la comitat, sau medic sau avocat, cu un cuvânt, că toate carierele îmi stau deschise, putere de muncă am, inteligență de asemenea, cari vor putea fi piedecile, pe cari să nu le pot învinge? Că astăzi trăim alte vremi. Că la dascălie când ne gândim ne cuprinde frica. Că cetim cum în comitatele: Alba-inferioară, Solnoc-Dobâca, Cluj, Murăș-Turda în tot

Ardealul se trag la cercetare disciplinară cu zecile învățatori tineri, bătrâni; tineri, ce nu au ajuns la penziune și bătrâni, ce nu pot merge în penziune, că s'au închis școli și învățătorii au luat frunză în buză; că se recere un adevărat eroism, ca cineva să se mai dedice pe cariera aceasta.

Iar funcționarii de stat e vai de sufletul lor. În slujbă pe undeva, pe unde nu aud limba noastră, nici oameni de ai noștrii nu văd, pe unde nu sunt codrii câmpiile, izvoarele noastre, ei trăiesc ca somnambulii, căci gândul, inima, ființa lor este departe pe undeva, într'o altă atmosferă, din care ei s'au smuls de bună voie, pentru pânea de toate zilele. Și în raport aceștia sunt mai fericiți, decât aceia, cari sunt printre noi. Aceștia se ascund, ca să nu-i vedem, se corcesc cu alte neamuri pentru pânea de toate zilele. Aceasta este de altcum soartea funcționarilor în toate statele. Iar la comitat? Până acuma mai aveam aci o carieră — notariatele comunale. Faceți acum o statistică după comitate, și vedeți, că unde am scăzut și cu acestea numai în decurs de zece ani. Și mai așteptați zece, ca să vedeți, că unde vom fi. Și zece ani sunt puțini în viața unui popor. Apoi și aceștia, cari mai sunt, întrebați-i, că ce viață duc. Iar la alte slujbe mai înalte, afară de vre-o două comitate săsești niceări nu am-ajuns. Rămâne medicina, advocatura, ingineria. Ce mijloace materiale nu se recer însă până absoalvă cineva acestea? Și apoi medicii la noi în țară sunt de asemenea cei mai mulți funcționari, cari sunt supuși alegerii, ca ori care notar. Chiar existența lor cât nu atârnă în cele mai multe locuri dela bunăvoința solgăbirăului și a notarului.

Cât pentru ingineri la noi numai ca funcționari de stat pot să trăiască. Rămâne singură advocatura.

Se pare însă că se ivesc semnele timpului, că se caută mijloacele, ca să o supună și pe aceasta iniurării politice a statului și atunci se poate zice cu drept cuvânt, că toate carierele mai înalte sunt cariere de stat, care le supraveghiază, suprima, creaza statul după cum, află de bine, că dri ce om inteligent numai sub scutul și direcția statului poate să se fericească în această țară.

Avem o singură carieră pentru omul cu carte — preoția. Durere, că aceasta nu este așa de încăpătoare, ca să-i cuprindă pe toți, câți recurg la ea. Și e și mai mare durere, că prin congrua de stat să vor abate mulți în chemarea lor, ce o au în mijlocul poporului, având în vedere interesele lor mai mult, decât interesele poporului nostru.

Având aceste în conziderare cât de mult nu este de a se prețui un astfel de om, care se poate zice pe sine — om independent, care nu atârnă dela nime, care poate lucră astfel, după cum crede că e bine pentru interesele mai înalte a unui neam.

Și cât nu se poate zice fericit un astfel de neam a cărui fii cu carte sunt în mare parte materialicește oameni independenți, cari nu stau în slujba nimănui, decât în slujba binelui de obște.

Indemnăm părinții cu toată căldura, ca să cuteze odată a pași și pe acest teren neumblat încă de noi și se trimită copii lor la cariere practice. Poporul nostru este un popor foarte vital. Nu-i lipsește nimica din nota popoarelor mari, îi trebuie numai oameni pricepuți, oameni de inimă, cari să știe să-l câștige pentru tot felul de întreprinderi. Că pe cum n'a pregetat a-și dà banul, ca să se infințeze bănci cu sutele, nu va întârzia a umplea țările locuite de el cu toate întreprinderile industriale și economice, numai să aibă povățuitori din sângele

lui, în cari să se încreadă. Pe oamenii aceștia pricepuți, de inimă și de omenie trebuie să-i deie școala. Sunt pline satele de mori de foc, de mașini de foc, de cărămidării mari, cincișese oameni întreprind un lucru și ce e mai jingăș în toate, conducerea, isprava e depusă în mâni streine, că de ai noștri nu sunt. Oare înțelege-vom în sfârșit glasul timpului.

Constituțiunea turcească și speranțele Românilor-Macedoneni.

II.

Ca Român macedonean, dornic de proșirea neamului românesc din Macedonia și pretutindeni, și ca ortodox pur, iar nu fals, am servit neamul în calitate de institutor și director 5 ani de zile, în patria mea, unde am avut mult de luptat și am îndurat multe, din partea vrășmașilor noștri, ce se pretind în aparență apărătorii ortodoxismului, iar în realitate sunt agenții elenismului. Cunosc prea bine cum stau lucrurile în patria mea natală și nu susțin o cauză nestudiată și nepricepută, cum fac câțiva pretinși ortodoksi, cari habar n-au ce discută în privința chestiunii religioase în litigiu; ba ceva mai mult, am avut ocaziunea a convorbi cu unii din acești susținători ai ortodoxismului, și m-a surprins câtă ignoranță am constatat în ei, în privința existenței elementului românesc din Turcia, susținând, că puținii Români ce au rămas în acelea părți, ne-asimilați cu slavii, grație ortodoxiei grecești!?

Cunosc de asemenea apetiturile correliionarilor noștri Bulgari, Sârbi și cu deo-

sebite ale cătaonilor greci; și deci, bazat pe experiența mea, cât și pe convingerea peștrămutată a marilor bărbați români și istorici ai Românilor de preste tot locul, declar și cu această ocazie, că dacă guvernele României și oamenii politici și sinceri Români, doresc emanciparea și salvarea Românilor Macedoneni din robia ortodoxici false a Grecilor și chiar a Slavilor, atunci politica lor, pe viitor, să o manueze astfel, ca Românii macedoneni să rupă cu desăvârșire relațiunile cu Patriarhia grecească, să respingă orice tentativă de apropiere cu biserica exarhistă, care este mai periculoasă pentru existența noastră, ca element de rasa latină în Turcia; și deci singura scăpare a neamului este, să apuce pe calea Romei, de unde ne poate veni, mai curând, decât ne putem aștepta lumina și civilizațiunea. Ajunge atâta servilism și ploconeli inositoare, ce de preste patruzeci de ani, le facem fanarioților din Bizanț, cari ne taxează de naivi, slabi și neserioși în conducerea destinelor superioare ale neamului; și caută prin tot felul de teripuri bizantine și orientale a ne sugere până în măduva oaselor și puțină vlagă, ce ne-a mai rămas de a ne apăra patrimoniul părintesc, care este limba românească.

Ajunge cu ortodoxismul rău înțeles de marea majoritate de români. Acum este timpul să facem distincțiune între ortodoxismul pur și ortodoxismul fals al grecilor și slavilor.

Un popor, ca noi Aromânii, ce luptă de atâta timp pentru a se cultiva și adora pe Creator în limba dulce românească; un popor, care a dat atâtea vieți pe altarul națiunii; în fine, un popor ce cere dreptate, nu trebuie lăsat pradă vrășmașilor noștri; ei ferit și depărtat, cât mai curând de influința dușmănoasă a Patriarhii grecești din Constantinopol. Tot începutul e greu, dar odată și odată trebuie început. Știu, că partidele

politice din România nu cutează să iasă pe față cu asemenea măsură; căci pentru fiecare partid, care ar preconiza acest drum, ar fi un cal de bătaie chestiunea bisericească a Românilor-macedoneni; — însă acel partid, sau guvern al României, care va lua în serios această chestiune palpitantă, va bine merita din partea tuturor acelorora, ce doresc mântuirea și mărirea neamului românesc din Macedonia.

Pentru moment un lucru pot face, după părerea mea, să se acorde mai multe burse acelor tineri, cari ar dori să meargă și la facultățile teologice greco-catolice din Blaj, sau din Viena și Roma.

Cunosc tineri Macedoneni culți și cu vederi înalte, cari știu ca și mine, care e scăparea noastră și de unde s'a revărsat în trecut pentru tot neamul românesc, și îndată ar lua acest drum, de unde reînțorși în patrie ca un nou Șincai, Klain, Petru Maior etc. ne-ar scoate de sub robia fanarului ortodox, sau a bisericii pravoslavnice, care prin reprezentanții ei se încearcă a ne atrage în lanțurile ei.

Un Macedonean.

CORESPONDINTE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

Zile de vară. Când treci de-a lungul străzilor, în dreapta și în stânga nu vezi altceva decât ferestri închise, și perdele lăsate, ca și când locuitorii din case cât ti ziua de mare ar tot dormi, ca după un bal sau vre-o petrecere de noapte.

Cafenele, birturi, stau goale fără oaspeți. Chelnerii curățai, pieptenați neted, cască de

FOIȚĂ.

Copilăriei.

Copilărie inocentă
O cât de dulce-i al tău grai;
Tu nu cunoști ce e durerea
Și porți în sânul tău un rai!

Pe-a tale buze rătăcește
Un vecinic zimbet robitor
Și'n ochii tăi spălați în rouă
Lucesc scânteele de-amor.

Chiar pe tiranul fără de lege
Tu fără armă îl robești:
Privirea ta e o săgeată
Cu care pieptul îl rănești.

Tu te dezmierzi cu fericirea,
Râzând de-a lumii chinuiri,
Cu care cumpără o oară
De'nșălătoare fericiri.

Figura-ți blândă amăgește
Pe îngerii din paradis:
Spre-amurgul sării se pogoară
Și tu vorbești cu ei în vis.

Din cupa fericirii tale
Și eu odată am băut:
O lume aș fi dat pe dânsu
Căci tout'nt'r'insu am avut.

Dar ah, a tale zile scumpe
Dispar ca umbra unui nor,
Lăsând în inima rănită
Un vecinic dor mistuitor.

Tu m'ai lăsat pe mine singur
Cu tine toate, toate-ai dus
Și al speranței mele astru
De-atunci în urmă și-a apus.

Zădarnică-i a mea oftare:
In van te chiem neîncetat,
Căci pentru mine a ta cupă
De mult, de mult ah, a secat! —

E. Hogaș.

O excursie.

— Povestire originală a „Unirii.” —

(Continuare și fine).

Noaptea eră senină și răcoroasă, dar puteam desluși cu greu regiunile, și ochii se obosiră în grabă. Cu ei închiși însă par'că-i mai frumos să treci pe drumul acesta. Vezi căluții cenușii a moțului cum trec pe drumul alb, pe când stăpânul, învălit în cojoc se pierde în căruța mare plină de doniți,

ciubare și cercuri. Il vezi întunecat, fi auzi răspunsul scurt și aspru, și după ce a trecut îl urmezi până hăt departe prin țară unde-și desface negoțul și își umple căruța de grăunțe, și cum vin apoi, și el și calul, dornici de țara lor.

„Du-mă Doamne în pace acasă
La copii și la nevastă.”

Deslușești pădurile bogate, pe cari de-o bună vreme și-a pus stăpânirea erariul, și deslușești și pe gornicul străin încrunțat ca un dușman, cum străjue în jurul acelor bogății a munților.

Și străbătând firea de aici întregă trece un fior ce te deșteaptă par'că și te ține vecinic treaz.

Spre miezul nopții ajunserăm la țintă, la poalele muntelui pn care trebuie să urci spre Găina. Ne traserăm în grabă într'o șură cu fân, ca dimineața să putem porni de grabă spre munte. Un prietin, bun povestaș din locurile acelea, încep să-mi istorisească o mulțime de minunății, cari tmi alungară somnul departe. Imi spuneă de întâmplări de pe aici, de regiuni, de oameni, anecdotă și credințe de-a poporului. Și farmecul de basme, de altă lume ce-mi învăli regiunile acestea și până aci, se mări și mai tare și de abia târziu am atipit.

Des de dimineață ne răcorirăm fețe în râu și pornirăm îndată la drum, să nu ne ajungă năduful din această zi de vară. Sus dar spre Găina.

Drumul ține destul de lung, când mai țepiș, când se desfășură vre-un platou, unde

urât și stau drept reclamă la ușa birtului fixând pe trecători cu o privire grațioasă, ce te face ca vrând nevrând să intri, să le dai de lucru.

Dar de unde atâta pustiu în acest oraș locuit de două milioane de oameni?

E vechiu obiceiul în Viena, ca cine nu mai poate să iasă din aerul închis de oraș la țară, și vienezii țin mult și cu multă fală la acest obicei.

Cine poate petrece câteva săptămâni la sate și se reîntoarce cu o față pălăită de soare, e superior celor rămași acasă. E superior pentru aceea, că de o parte dispune de timp, de altă parte are parale ca să-și poată permite luxul acesta.

La familii mai de a doua mână, merge numai maica cu copiii în vre-un sat învecinat iar capul familiei rămâne să-și vadă de oficiu și numai Dumineca sau în sărbători merge la ai săi ca să vadă cum să desfătează micuții lui în toate, ce le află în natură. Băiatul din Viena, care nu a mai văzut vite de jug, decât sălbătăcimile cornute din grădina zoologică din Schönbrunn, se miră cum de țărânelul își lasă slobod vitele și stau locului, iar pe cele din Schönbrunn ziua noaptea le păzesc ca să nu o iele oare în cârâu. Și apoi plugul dela sate și mașinile de lucrat pământul cât de urâte cât de necurățite sunt, iar cele din Viena din vitrinele uriașe cât de frumoase, cât de lucitoare sunt!

Toate acestea nu le înțelege băiatul dela oraș mare, și în zilele aceste de vară are ocaziune să cunoască tot rostul vieții dela sate și să știe că tot ce avem la oraș de ale traiului, trece mai întâi prin mâna aspră a plugarului. Până când așa de bine le trece vremea celor dela țară, cei legați de ceasul de muncă caută despăgubire în vre-o scurtă excursiune ca cel puțin astfel să mai scape de undele înăbușitoare de aer, ce

plutesc de-asupra orașului de dimineața până sara. Abia sara într'un târziu se mai limpește aerul de colb și scade temperatura. Pe vremea aceasta, cei cari duc grija zilei de mâne își pleacă capul spre odihnă, iar aceia, cari pot schimba ziua cu noaptea, rătăcesc fără de țință, prin răcoarea nopții. Din odaia-mi liniștită mai aud până târziu vuetul de tramvai, ce samănă cu o vijelie, iar din timp în timp răsună bătaia ascuțită a soneriei ce face atenți pe trecători. Aceste sunete urmate de un vuet îndelungat aduce mult cu sunetul întrerupt al clopotelor din satele noastre din Ardeal, când să trag de vreme grea. Fără voie mă transpun cu gândul lângă clopotnița noastră din deal și parecă aud cum răsună în puterea nopții glasul clopotelor ce vestesc furtuna, și îndeamnă tot creștinul să-și îndrepte rugăciunea către cer, ca să fim feriți de pedeapsa lui.

Regele Angliei la Marienbad. În ultima corespondință am amintit, că regele Eduard, nu va veni în anul acesta la Marienbad, din cauza raportului încordat ce s'a născut cu ocaziunea anexării Bosniei, între Anglia și Monarhia noastră.

Aieva se vorbea serios, că Eduard va petrece într'alte părți lunile de vară. Cu toate acestea însă foile anunță sosirea lui la Marienbad. Englezul diplomat să știe scoate și acum din încurcătura aceasta. Ziarul „Times“ află, că regele a fost rău informat despre toată chestia anexării în special despre proclamarea Bulgariei de regat din partea fostului ambasador Sir. Ed. Goschen pentru aceea a luat o poziție ostilă față de Monarhie. Ambasadorul de azi al Angliei la curtea din Viena Cartwright a dat informațiuni corecte regelui, care acum grăbește să-și repareze greșala și manifesteze simpatiile față de Monarhia noastră prin telegrama ce i-a trimis-o îndată după sosirea lui la Marienbad.

Nemții la răsărit. În zilele din urmă s'au petrecut în Austria-de-jos lucruri cari face multă bătaie de cap nemților.

Boemii și-au pus în gând să se manifesteze ca națiune în centrele nemțești.

În Viena susțin școli din banii lor, țin sfătuirii. aranjază proteste, conturbă adunările nemților și unde numai le dă mâna, lucră în potriua lor.

În fața acestor mișcări nemții fac totul, numai să zădărnicească planul boemilor.

Țin contra adunări, decid închiderea școlilor boeme în orașe nemțești și unde cu vorba nu ajung la capăt, să ieau la luptă, nemți-boemi piept la piept.

Aceste tulburări explică și faptul, că guvernul austriac, suspiciunând conspirațiunii panslaviste în Velehrad, nu s'a învoit ca delegatul papal, care eră gata de plecare, să iele parte la congresul pentru unire. Astfel și-a validat acum a doua oară „veto“, de astă dată afară de Conclave.

Vienezul.

REVISTE.

Budapesta. Congresul medicilor în Budapesta decurge în liniște, străinii s'au putut convinge despre cultura maghiară despre ospitalitatea maghiară și despre grija cu care au fost încunjuțați, furându-li-se câteva pardesie și cilindre. Ceva deosebit nu s'a întâmplat, ziarele ungurești vorbesc de primire bună, însuflețire și șampanie.

*

pasc vite albe, și roșcate. Pădurile de fag ne încunjură și răcoarea lor e o binefacere acum. Dar când însuș muntele Găina iasă la iveală, pădurea se termină, și coasta muntelui se desfășură stearpă și pietrosă, preserată cu pălcuri de oameni, cari grăbesc cu toții spre târgul ce se ține sus pe munte, în această Duminecă de după Sânpetru. Urcând din greu acum pe munte, te gândești ce să fi îndemnat pe oamenii acestia să se urce la o înălțime de peste o mie opt sute de metri, ca să iele parte la târgul de pe Găina. S'a scris în deosebite chipuri despre acest târg, numit târg de fete. Astăzi târgul e foarte puțin cercetat. Nu se adună patru-cinci sute de oameni. Și nu e decât o foarte primitivă „mărturie“ sau târg de săptămână. Se caracterizează prin faptul, că toți vânzătorii sunt români. Și ce se vinde. Oale de lut sunt mai multe, olarii din Bihor încunjură târgul ca o roată cu blidele, ulcelele și cămile lor. Puține sunt colorate cum îndatinează să le coloreze olarii săcui, celea mai multe sunt nesmălțuite. Toate sunt aduse în desagi pe cai, pe cărările de munte nu pot pătrunde cu carele. Sunt apoi coase cu toporiști cu tot, furci de lemn, ceva tâlpărie, și foarte puțin carton, jolj, altceva nu se mai vinde, decât „rozole“, tradiționala rozole dela toate târgurile noastre. Sunt și tulnice, dar acestea se pare, că se aduc mai mult pentru ca să cânte fetele din ele, decât să le vândă.

Pentru puținul acesta de târgaș, ce-l poți face pe Găina, de bunăseamă nu și-or lua oamenii osteneala să vină până aici. Căci le-ar putea căpăta mai ușor din târgurile mai apropiate. Ci trebuie, că odată să fi fost aci o mare petrecere și întrunire populară a locuitorilor de pe la poalele Găinii, un fel de „nedeie“, care a putut fi pe vremuri „târg de fete“, adecă a putut servi ca loc de întâlnire pentru feciori și fete. Iar târgașul a fost ceva numai de-a treia mână la aceasta întrunire. Nici nu-ți poți explica altfel disproporția dintre multa beătură ce se aduce, și puținul târgaș ce se face. Dar acum a rămas contrariul, de căpetenie a rămas mărturia și petrecerea pe al doilea plan numai. Și astfel văzut „târgul de fete“ de pe Găina cum se face astăzi nu mai are nici un rost, ci se vede, că oamenii țin la el, deși puțin, ca la o datină și amintire scumpă.

Acum abia vin oameni din trei patru sate la acest târg. După îmbrăcăminte abia deslușești patru porturi: a vidrenilor, a bulzeștilor, a crișenilor și a celor din Bihor. Cătrinte abia am văzut trei. Incolo rochii. Și rochii foarte de puțin gust, colorate, rău croite. Cămașa femeilor simplă, cu puțină cusătură de flori și de strămbuțe. — Jocul lor e un fel de țarină, mai din topor, mai neșelată. Dar abia în trei locuri jucau câte două părechi. Se poate că după amiazi să se întetască mai tare jocul, se poate că atunci să se audă și tradiționala strigătură

„Ține moț de hastă straiță.“

Dar până pela 11 cât am stat în târg n'am auzit o singură chiuitură.

Cei mai bătător la ochi e târcătura și pestrițătura portului. Din vidrenii mai tineri mulți sunt în straițe nemțești, de-ai crede, că-s ceva calfe de pe la vre-un orașel mai mic, decât, că sunt fiii munților bătrâni. Ni-se spunea că nevoia i-au împins aci. De merg prin țara ungurească îmbrăcați în portul lor de baștină, toți străinii îi cotesc și îi privesc cu ochi răi. Dacă sunt în haine străine, nu le are nime grija.

Nenorocul nostru a vrut să avem o vreme cețoasă pe munți, așa că din vârful Găinei n'am putut desluși marile depărtări, ce spun că se pot vedea de acolo.

La întoarcere ne-am oprit la casa de bărne, cu coperișul negru țuguat, cu celea două odăi goale, fără nici un mobilier, care cheamă cu taina și sfînțenia ei, pe tot românul ce trece pe lângă ea. Intru poate să te rogi ori să te închini, dar când ieși inima și-e strânsă, de multele simțăminte, și drumeților ce au cercetat-o abia târziu le vine iarăși graiul.

Cu icoana acestei case în suflet am venit până acasă, și nu știu ce durere mare păzește între cei patru pereți ai ei, că de câte ori îți vine în minte, te săgetează prin inimă un simțământ ciudat, care în cuvinte nu se poate spune.

I. Agărbiceanu.

Ordonanța contelui nostru referitoare la catehizarea copiilor români în l. maghiară e susținută de ministru cu glas înalt. În chipul acesta lupta între biserica română și ministrul cultelor e declarată cu toată hotărârea. Impinși în această luptă necerută, datorința noastră e să pășim și luptăm cu toată energia unui popor ce vrea să trăiască și să se roage Dumnezeului lui în limba sa.

Grecia. Ca să dovedească Europei, că ei nu se tem de războiul, de care au fost scăpați prin grija puterilor, cari să temeau de o nouă rușine a lor, fac război intern contra dinastiei. Pentru a acoperi vitejia aceasta, cam rușinoasă, zărele lor spun, că mișcarea internă nu s'a îndreptat contra dinastiei, ci pentru câștigarea unor drepturi pentru miliție.

Spania. În Africa, spaniolii sunt mereu strămtorați de indigeni. Spania va trebui să jertfească mulți oameni și mulți bani, până ce va fi deplin stăpână peste părțile unde decurge războiul.

Institutele noastre de învățământ.

(Continuare).

Beiuș. Gimnaziul: Introducerea e scrisă de Dr. Const. Pavel despre *Samuil Vulcan*; urmează necrologul lui *Teodor Bulc* fostul director, mort în decursul anului școl.

Profesori au fost 15; 12 ordinari și 3 suplenți, Școlari înscriși 390, examinați 367, gr.-cat. 184, gr.-or. 138, rom.-cat. 18, ev.-ref. 15, jidani 23. În definitiv 323 români și 55 maghiari. Au vorbit numai românește 24 și numai ungurește 18. Cei mai mulți școlari au fost copii de preot, învățător etc. (169) apoi de plugar (91) etc. Progresul e mulțumitor.

Ștendiști au fost 50. Ștendiile variază între 40 și 400 cor. Ștendii mai sunt din fundațiunea „Gibba Birta” (400 cor.) Arad, Gojdu (360 cor.) Teodor Popp, Arad etc.

Dela didactru întreg au fost scutiți 8, pe jumătate 61. Didactrul e de 40 cor. Taxa de înscriere 17 cor.

Biblioteca. Se însiră cărțile cari au fost donate. Cele cumpărate se pun în cifre de 130 opuri. Biblioteca tinerimii se dă de asemenea numai cifre 263 opuri rom. și 294 opuri maghiare. Pe pereții salelor de învățământ s'a pus câte o icoană „Răstignirea Domnului.” Suntem doară creștini. Sperăm, că exemplul acesta se prinde și pe airea.

Societatea de lectură a avut 66 membrii. Discuții interesante și interes viu a caracterizat ședințele. Averea societății e de 1712 cor. care se fructifică la „Belényesi Nepbank.” Dece tocmai la această bancă?

Din activitatea literară a profesorilor amintim studiul lui Tr. Farkas. A belényesi iparos és tanonc iskola — publicat în *Belényesi Ujság* (22). (N'ar fi oare bine a lucra împreună cu toții pentru înființarea unei reuniuni române de meseriași în Beiuș?) Ne mai spune anuarul și despre detestabila activitate a lui Gedeon, cândva Cupar, care „a scris mai mulți articoli politici și literari (??) în *Ungaria, Alkotmány, și Tiszántúl.*” Să-i fie de bine. Dl Dr. Constantin Pavel, tinărul și harnicul rector al internatului a scris un studiu în „Tribuna,” despre călătoriile sale făcute în mai multe țări ale Europei.

Excursiuni, școlare la Belavár etc. Pe excursiuni ar trebui să se pună mai mare pond. Sașii pentru a cunoaște Kronlandul și satele, oamenii lor, o ieau prin toate părțile Ardealului cu școlarii, și nu arareori pe jos sub conducerea profesorilor, umblând tinutul Târnavelor a Oltului Brașovului etc. N'ar strică dacă s'ar lua în programul excursiunilor școlare punctul acesta și la noi mai mult decât la alții.

În *Internatul Pavelean* (gr.-cat.) au fost 145 elevi, dintre cari gratuit 69 de elevi. Taxa de întreținere e de 280 cor. și 60 cor. pentru veșminte. La masa studenților au fost primiți 15 elevi, 10 gr.-cat. 5 gr.-or. E susținută de Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, Episcopul Orăzii.

În *Internatul g.-or.* au fost 55 de elevi. Gratuiti au fost 3, pe jumătate scutiți 7. Taxa anuală e 320 coroane.

Beiuș. Școala civilă de fete. Introducerea o formează un tratat din Igienă și unele reguli practice de ortografie. Profesori au fost 10, 7 profesoare și 3 profesori. Eleve au fost înscrise 101, examinate 87 și anume: 61 gr.-cat. 26 gr.-or. toate române. Cele mai multe au fost copile de preot, avocat etc. (55), apoi funcționar (15), plugar (10) etc. Etatea elevelor variază între 11—16 ani. Se dă o bogată consemnare a lucrurilor de mână. Preste tot se pune mare grijă pe creșterea elevelor, având spre aceasta corpul

profesoral cele mai excelente mijloace la îndemână.

În legătură cu școala civilă stă internatul de fete numit: *Internatul Pavelean.* Acesta stă sub conducerea unui rector, a unui spiritual, o directoară, două prefete, mai multe guvernante și îngrijitoare. Se dă o bogată dare de seamă despre petrecerea educația internistelor, care este una din cele mai îngrijite. Preste tot internatul acesta și școala de fete este o binecuvântare a cerului asupra poporului nostru din părțile acestea și geniul culturii române nu poate se aduca prinosul său îndeajuns marelui și vrednic de eternă memorie fost Episcop al Orăzii și fondatorul acestor institute *Mihail Pavcl.*

În internat au fost 100 de eleve. Se plătește pentru întreținere și uniformă 350 coroane.

Năsăud. Gimnaziul: Introducere de Ioan Păcurar despre Frumos. Urmează două necroloage alui Dr. Emil Filipan și Iacob Pop. Profesori au fost 15 și anume: 11 ordinari și 4 suplenți.

Elevi înscriși au fost: 267; anume: 213 gr.-cat., 56 gr.-or., 6 de alte confesiuni și 5 jidani. Cei mai mulți școlari au fost copii de plugar (126), apoi de preot (39), învățător etc.

La masa studenților au avut prânz gratuit: 9 elevi. S'a plătit pentru câte un elev 15 cor. Tot aici amintim, că pe lângă gimnaziul din Năsăud încă nu este internat de băieți.

Progresul în studii se vede a fi mulțumitor.

(Va urmă).

Pelerinajele dela Sânta-Măria Mare.

Pelerinajele creștinilor pe ziua de sf. Măria Mare la anumite biserici ce sunt dedicate cultului Preacuratei Vergure Maria, au fost în obicei din vremuri vechi la poporul nostru; așa știm că creștinii noștri, ba și străinii în mulțime mare pelerinază la sf. Mărie Mare, din devoțiune la mănăstirile dela Nicula, Pociu, Strâmba și altele, spre a-și câștiga mângâiere sufletească în scârbele și năcazurile vieții.

Lucru frumos și creștinăsc ar fi acesta, dacă prilejul acesta s'ar folosi mai cu seamă de cătră preoți, spre vestirea învățăturilor creștinești, îndemnând poporul spre pocăință și câștigarea mântuirii sufletești; dară durere! Că în loc ca acelea locuri sfinte, să fie conziderate de tot atâtea misiuni sacre, — cum se folosesc acelea în biserica apusană, — la noi spiritul bizantin li-au prefăcu

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru
comunicație și export de
ape minerale ungare. Bu-
dapesta, V., Balthory 5.

Vânzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
contra podagrei
» » Borszék fântâna Kossuth
» » Borszék fântâna Boldizsár
» » Bódok Matild
» » Baross
» » Borhegy

Apă de Boholt
» » Vâlcele (Előpatak)
» » F.-Rákos Mária
» » Fehérkö
» » Gloria
» » Horgász—Hankó

Apă de Kászón-Jakabfalva
» » Kászón fântâna
principală (Salu-
taris conține iod
și litium.
» » Répát
» » Székely-Selters
» » Stoiceni (Stojkai)

Întreabă-ți numai medicul și vei
ști, că puterea vindecătoare a

apei minerale naturală

și gustul ei plăcut nu se poate
asemăna cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supluni.

nasii, școale reale, comerciale, universitate politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngenii fondatorului au preferință.

XIV. Din fund. „Ioan Chirilă.”

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe anul 1909 în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaționale se vor împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală.

Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XV. Din fund. „Cercul Orăștiei.”

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Ioan Muntean, gimn. cl. I în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o academie de drepturi și sunt născuți într-una din comunele următoare:

Jibot, Orăștioara-de-jos, Balomir, Bintiș, Beriu, Ciora, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Castău, Dăncu-mic, Ocolişul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jeledința, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spin, Pricaz, Petriniu, Pischinți, Repaș, Romos, Romoșel, Sibişelul-vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu și Simeria.

XVI. Din fund. „Alexă Bidian.”

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului și în locul al doilea băieților și fetițelor înrudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea (IV) grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschiși dela stipendii nici aceia cari învață măiestrii.

XVII. Din fund. „Demetriu Cutean.”

Un (1) stipendiu de 34 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Ioan Maxim gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru școlari, feciori sau fetițe, începând cu clasele normale. Consăngenii fondatorului au preferință, iar dintre străini, cei născuți în comunele Ciufud și Săcădate.

XVIII. Din fund. „Parteniu Moldovan.”

Doze (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul școl. 1808/9 de către Ioan Moldovan ped. curs IV. în Blaj și Vasiliu Spinean gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori ce școală, consăngenii cu fondatorul.

XIX. Din fund. „Petru cav. Ioanette.”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenți mediciniști ori tehnici ori de studiele reale superioare militare.

2. Un (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va intra în școala de cadeti.

3. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Nicolau Coroiu Ponoreanul gimn. cl. V. în Blaj, — destinat pentru tineri români, cari vor frecventa clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundațiune le pot obține tineri, cari din ambii părinți sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munții apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel și Șohodol, — și cari vor dovedi totodată, că sunt născuți din părinți adevărați români.

Descendenții în linia directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili și diligenți vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare, și au preferință față de alții.

XX. Din fund. „Jacob Páll.”

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în cl. superioare.

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în clasele inferioare.

La stipendiile din aceasta fundațiune sunt îndreptățiți a concurge numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comitatul Hunedoarei) cari au calificațiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

XXI. Din fund. „I. Nossa și Eudochia Nossa.”

Un (1) stipendiu de 100 cor. — destinat pentru studenți în orice clasă, înrudiți cu fondatorii — în lipsa rudeniilor se va da și străinilor, cari sunt săraci și studiază bine.

XXII. Din fund. „Augustin Lăday”

1. Doue (2) stipendii de câte 800 cor.

2. Patru (4) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naționalitate română și de religiunea gr.-cat. cu preferință de aceia, cari voiesc a păși pe cariera industrială, comercială, tehnică și agronomică, adică s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din aceasta fundațiune fiind strâns atârănătoare dela venitele anuale ale fundațiunii, cari sunt supuse la fluctuațiuni; — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an școlastic.

XXIII. Din fund. „Ferdinand Hirsch.”

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Ioan Tamaș jur. an. I. în Cluj.

La stipendiul acesta pot concurge tineri români cari studiază la gimnaziu, școală reală sau școală agronomică, și sunt născuți în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comișig, Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deșert, Ceanul-deșert, Ceanul-mare, Agărbiciu, Mischiu, Săndu, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiș, Măgura, Schiopi (Pusztægres), P.-Săncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriș (Ruhægres), Băișoara, Muntele-Băișoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-sus, Ciurila, Seliste, Selicea, Micuș, Hășmaș, Muierău (Magyaroság), Șutu, Silvașul-magiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regasca pretură a Turdei sub prezidența fecicitului fondator.

XXIV. Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai”

1. Trei (3) stipendii de câte 630 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Petru Suciud stud. filos. an. IV. Budapesta, Nicolau Pop, stud. industr. artistică an. IV. în Budapesta și Ioan Colbazi, stud. jur. an. II. Budapesta, — destinate pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, precum și la academia montană din Selmetz și la academia comercială din Viena.

2. Patru (4) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Silviu Maior, Victor Suciud și Vasiliu Fulicea rigoros. jur. în Cluj, și Ioan Astăluș jur. an. I. în Budapesta, — destinate pentru studenți iuriști la universitatea din Cluj.

3. Trei (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către: Traian Medrea gimn. cl. VII. în Alba-Iulia, Niculae Solomon gimn. cl. VIII. în Alba-Iulia și Ștefan Oniga, gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnaziști și studenți la școala comercială.

La stipendiile din această fundațiune sunt preferiți cei nobili de origine.

XXV. Din fundațiunea „Ioan Bobb.”

Trei (3) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Clemente Petrovan jur. an. II. în Budapesta, Laurențiu Băbuțiu gimn. cl. VI. în Sibiu și Georgiu Bob gimn. cl. VI. în Blaj.

XXVI. Din fund. „Gavril Vaida.”

Trei (3) stipendii de câte 140 cor., folosite în anul școl. 1908/9 de către: Octavian Bohățel acad. comerc. Graz, Eugeniu Hoblea gimn. cl. V. Beiuș și Ioan Pasca gimn. cl. VIII în Gheria, — destinate pentru studenți dela orice școală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferință au descendenții din familiile: Vaida de Soósmező și Fuleovici.

Concurenții la toate fundațiunile înșirate până aici au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în l. română: *testimoniu școlastic în copie autentică, carte de botez, atestat de mupertate, atestat medical și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabelu geneologică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul școlastic 1909/10, și să determine apriat suma și soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, precum și cele intrate după termin, nu vor fi luate în considerațiune.*

XXVII. Din fundațiunea „David Br. Ursu de Margina.”

Patru (4) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către: Clemente Pandrea și Ioan Olariu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, Alexandru Dopp stud. gimn. cl. III. în Blaj și Corona Saturn cl. II. civ. în Blaj.

Concurenții la acestea stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Huniadoara, — cu atestat de frecventare, că sunt școlari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi susceptuți în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXVIII. Din fundațiunea de alumnate a Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Patru (4) alumnate de câte 100 cor., dintre cari trei au fost folosite în anul școl. 1908/9 de către elevele școlii civile din Blaj: Otilia Blaga, Silvia Pop și Eufemia Papiu, iar unul s'a înființat acum din nou.

2. Un (1) ajutor de 100 cor., care se va conferi pe anul școl. 1909/10 la o elevă ordinară a școlii gr.-cat. de fetițe și a Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru acestea alumnate și ajutoare au să întrunească și să dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

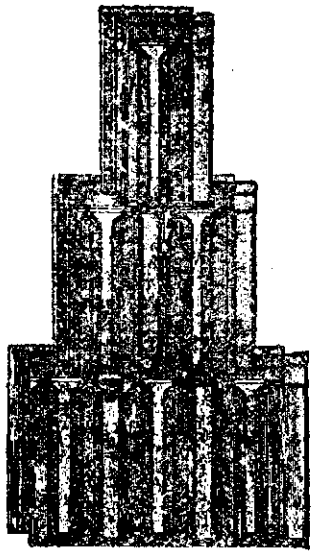
b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj și sunt primimite în Internatul Vancean de fetițe.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistorială ținută la 17/4 August 1909.

*Victor Mihályi m. p.,
Metropolitul de Alba-Iulia.*

Țigla Bohn de Nagyikinda.

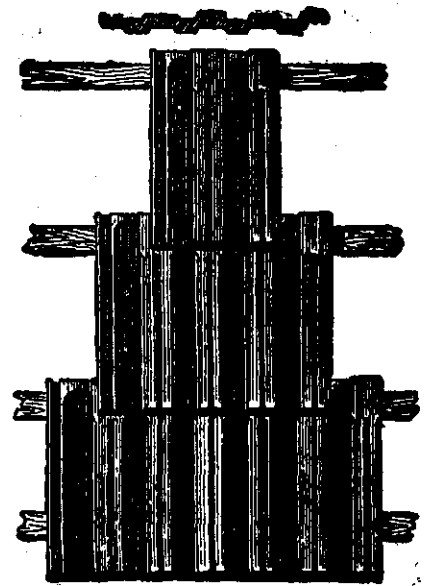
In propriul interes.

Primește numai
Țigla **BOHN**din Nagyikinda și Zsomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
ferioară pentru că numai

țigla Bohn e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle Bohn — Zsomboly.

Țigla Bohn de Zsomboly.

(27) 9-7

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de BuziașS'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petrii în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I Blaj.

(35) 5-12

„Recomandăm proprietarilor de vii
cu toată căldura tovarășia românească
„Mugurul“ însoțire economică-comercială
în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde
altoie de viță de vie de toate speciile pe
cum și viță americană cu și fără rădăcină
și la dorință însoțirea dă instrucție gratis
ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 43-52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
dela 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate depozituri: Musca-ma-
derat, Galșa, Șiria, Covasintzi, Minis.Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospecte gratuite.

(49) 42-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

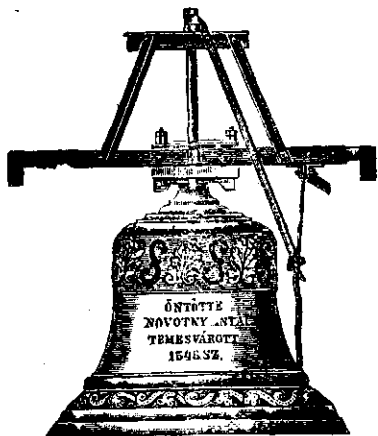
ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(46) 41-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le în-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în to-
nul unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 41-5.

➤ întemeiată la anul 1868 ◀

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigurează în cele mai avantajoase condiții:☼ contra pericolului de incendiu și exploziune. ☼
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

☼ asupra vieții omului ☼

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix, asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.Valori asigurate contra in-
cendiuului: capitale asigurate asupra
vieții:
95,816.412 coroane. 9,882.454 coroane.Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.

Într'un târg de neguțatorie sacrilegă, vânzând și cumpărând slujbele preoțești pe un preț bagatel. — Noi preoții spre pildă știm, că stipendiul unei sf. liturghii celebrate în toată regula, cu cantor și făt prestând preotul pânea și vinul recerut la slujba sfintei liturghii, nu poate fi mai mic decât cel puțin o coroană; la atari ocaziuni însă se primesc pentru o sf. liturghie 40 fileri, pentru sărăcuste (7 liturghii) 1 cor. iară pentru slujba unui sărindar (40 de sf. liturghii) câte 4 coroane. De sine se înțelege că pentru un preț atât de bagatel, nimeni nu le poate slugi, dară penitentele se departă mângâiat, că ei s'achitat de-o sarcină morală, ce poate de zeci de ani li îngreunase sufletul!

Cine nu vede, că aceasta e un abuz ce poate contribui în mod desastroos spre demoralizarea poporului?!

De câțiva ani în coace să par a se mai înmulți locurile de pelerinaj și prin unele comune mai centrale, convocându-se prin șeful tractului la așa numita „rugă“ pe ziua de Sfântă-Măria-Mare, credincioșii din satele învecinate.

De nu s'ar practică și în acestea locuri obiceiul licitării minuende a slujbelor preoțești, n-ași avea de zis nimic în contra, după însă și în acelea locuri scopul de căpetenie e ca sub diferite titule să stoarcă arginții lui Iuda de pe bietul nostru popor credul, nu pot face să nu atrag atențiunea veneratului cler spre a se abține de la atari pelerinaje, ce atât înaintea intelectualilor noștri, cât și în fața străinilor ne vedesc ca pe niște vânători de interese meschine. „Ce împreunare între Christ și Belial?“ Dacă doriți să facem noi preoții misiuni sacre, atunci să le facem singur pentru mărirea lui Dumnezeu, și nu pentru mărirea avutului nostru material! Nu voiesc a numi locuri, cu atât mai puțin a mă atinge de persoanele, cari cu o râvnă vrednică de o cauză mai bună, se silesc în preajma sărbătoarei Sf. Maria-Mare, a face apel pe la credincioșii din satele vecine, de a convoca poporul la locul designat, din care conglomerare de popor, — precum îmi spuneă mai anul trecut un notar de unghur din comuna unde se ținea pelerinajul. — „Nu știu părinte, că ce folos poate avea poporul de ruga de Sf. Marie dela noi, dar aceea știu, că jidanii noștri au mare folos, căci toate crișmele is tixite de popor.“ Bine ar fi ca forurile superioare bisericesti, să fie cu mai mare băgare de seamă la aceste pelerinaje, și dacă le iartă, să se întâmple acelea totdeauna sub controla cutărui dignitar bisericesc esmis din centru, care se controleze apucăturile stângace a unor oameni, a căror inimă zelează mai mult pentru interesele vremelnice, decât pentru spășania sufletească a credinciosului popor! Dixi et salvavi animam meam.

Un preot.

MAINU.

Eri Jqi în 2 crt. inspectorii scolastici din Provincia mitropolitană, anume: Dr. Victor Szmigelski, Blaj, Ioan Boros, Lugoj, Ioan Georgiu, Gherla și Dr. Florian Stan, Orade, cum și directorul preparandial Ioan F. Negruțiu, s'au întrunit aci, spre a se înțelege în chestia noului plan școlar. Luni va fi conferență episcopască tot în chestiile școlare.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Ioan Bucur, parohul Sângeorgiului-de-câmpie a fost numit paroh și viceprotopop al Indolului. La Sângeorgiului-de-câmpie (tr. Pogăcele) a fost numit paroh Ioan Simu, cooperatorul parohial din Abrud. La Abrud (tr. Roșiei) a fost numit administrator parohial interimar Iuliu Suciu cooperatorul parohial din Indol. Au fost numiți parohi Ștefan Mariș — Șutu, Nicolae Raconțan — Schiopi, Teodor Bordan — Litaromână, Vasile Fărcășan — Hăjdate, toți din tractul protopopesc al Indolului. — Cu terminul de 30 Septembrie n. se publică concurs la parohia Frăua (tr. Mediaș).

Profesori noi. Cu 1 Septembrie n. au fost aplicați ca profesori la gimnaz Petru Suciu și Nicolae F. Negruțiu, iar la preparandie Ștefan Pop.

Dela Administrația centrală. Au fost numiți la noua administrație centrală capitalară ca forestier Victor Precup, cancelist Iacob Domșa și oficial agronomic Teofil Hossu.

Știri școlare. Măne Sâmbătă se va face invocarea Spiritului Sfânt și începerea anului școlastic la gimnaz. Aglomerația studenților a fost mare. Fiecare clasă are maximul numărului de elevi.

Donațiuni. Reuniunea de misiuni sfinte a preoților din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulie și Făgăraș a primit 40 cor. dela pâr. Dr. A. Niculescu și 20 cor. din banii colectați la mănăstirea „Strâmba“ cu prilejul pelerinajului dela Sântă-Măria a. c.

Pelerinajul dela mănăstirea „Strâmba“ a fost impunător. În 27 și 28 Aug. a. c. au alergat mii de creștini, unii din depărtări considerabile, să se primenească sufletește. Programul sărbătorilor s'a executat, după cum s'a publicat în Nr. 33 al „Unirii.“ S'a ținut o conferință numai pentru preoți și cinci predici pentru popor. S'au mărturisit peste 800 credincioși. A vorbit pâr. Roșian din Blaj, iar mărturisirile le-a ascultat v.-prot. Iovian Andreiu, preoții: Aur. Fodor, Dem. Murășan, Vasile Săstrăș, Iulian Florian, Ilie Șerban, Aug. David, V. Varga, A. Coste, N. Colceriu, Ioan Andreiu, Ioan Ștefan și pâr. Rusu din dieceza Gherlei. Mărturisirile s'au început în 27 August după prânz și s'au terminat

în 28 Aug. pe la amiazi. Mulți dintre preoți au ascultat mărturisirile noaptea întreagă. Celebrarea laudelor dumnezeiești, vorbirile sacre și administrarea sf. Sacramente au fost împărțite așa, ca poporul să fie în continuu ocupat sufletește, stând departe de cărciumarii, cari și-au destupat butoaiile cu acei prilej. — Sperăm, că pâr. protop. Iov. Andreiu și pâr. Ilie Șerban le va succede, ca pe viitor să nu se mai vândă beuturi spirituoase la „Strâmba“ cu atari ocaziuni, ce de altcum oprește și ordia. minist. de int. Nr. 78543/V. 1899. în §. 14.

Concurs. Terminul de concurs pentru ocuparea postului de învățător la școala comunală din Tohanul-vechiu s'a prelungit până la 20 Septembrie n.

Hymen. Petru Domșa, cler. abs. și Letiția Dănilă, din Budateleec — logodiți.

— Ioan Blagu, tipograf și Anuța Pop din Urca-de-câmpie — fidanțați.

— Ioan Covrig, teolog absolut și Cornelia Madinca, invită la celebrarea cununiei lor, care se va serba în 5 Septembrie st. n. a. c. a. m. în biserică gr.-cat. din Illadia.

— Aron Moldovan, teolog absolut și Mărioara F. Negruțiu invită la serbarea cununiei lor religioase, ce se va celebra la 12 Septembrie n. în biserică gr.-cat. din Pănade.

— Dănilă Sasu, teolog abs. și Carolița Russu invită la serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va celebra în 5 Septembrie st. n. a. c. în Sita-Buzău.

Posta Redacțiunii.

T. D. Nu știm de ce corespondență pomești. De altcum față de amenințarea DV. de a nu vă mai trimite foaia, puteți să o împliniți, pentru că e bine să știți, că nici un ziar, nu e obligat, să publice tot ce trimit abonenții. Ce ar fi atunci?

Szabo. Am mai vestit, că nu anunțăm, decât cărțile ce ni-se trimit la redacție.

A. C. Banii au ajuns la destinație. Cuitarea se va face în un număr apropiat.

AVIS!

E lipsă de un contabil bun, cu praxa generală, la banca, care se înființează în Gherla—Szamosujvár sub firma „Concordia.“ Sunt rugați acei domni contabili, cari reflectează la acest post, — să binevoiască în timpul cel mai scurt mai târziu până în 20 Septembrie a se adresa cu rugarea lor la adresa următoare: Ioan Georgiu canonic în Szamosujvár, comunicând în ea datele personale, serviciul de până acuma și condițiunile pe lângă cari sunt aplicați a primi postul amintit.

Gherla, 1 Sept. 1909.

Fundatorii „Concordiei.“

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra ofitei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche“.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
— Prețul unei sticle 4. — cor. —

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

Introducere.

Când dau în vileag paginile, cari vor urma, nu mă leagăn de fel în nădejdea, că voi fi descoperit minuni ne mai pomenite. Sunt icoane vechi ca adevărătatea lor, dar noi ca viaţa, de câteori străcurate prin sufletul vre-unui contemplator îşi iau o nouă înfăţişare purtând timbrul individualităţii respective.

Doar chiar ştiinţa propriu zisă ce ar fi dacă tot numai date noi ar trebui să prezenteze pe fiecare pagină — ar fi un ce puţin productiv, ori mai exact: dacă datele şi ipotezele ei ar fi considerate mereu tot numai dintr'un punct de vedere, neglijând foloasele, cari le-ar putea scoate din ea un cercetător şi sub alte rapoarte — ea ar fi o ştiinţă ştearpă neexhaustată. Scrutările în jurul datelor aflate şi impresiunile întâmplătoare, prinse în fuga condeiului, dau noima convenită unui studiu; şi ţinem a nu greşi când afirmăm, că mai ales astfel să deschid cele mai interesante orizonturi de lumină înaintea cetitorilor.

Ne pare mult mai nimerită şi intuitivă pilda caleidoscopului, decât să nu-l amintim la locul acesta.

Ştim, că este un tub, conţinând oglinzi plane; e apoi garnisit pe dinlăuntru cu obiecte neegale — de comun: sticle — diferite colorate. Tubul cu oglinzile şi obiectele lui rămân vecinic tot aceleaş, dar combinaţiunile acestora din urmă, modificate mereu prin mişcarea aparatului şi reflexul oglinzilor ofer o plăcută privelişte din cele mai variate.

Mănece deci şi eu din lozinca celor ce binevestesc, că orice adevăr, fie chiar vechiu şi cunoscut, analizat şi frământat sub noi consideraţiuni reapare tot mai nou şi mai actual.

Nu preget a semnală, că lucrarea de rată e un întreg rofunzit, deşi din titlu s'ar părea, că aş voi să dau numai frânturi. Ea tinde o panoptică asupra titlului original şi cam prea lung: Reformaţiunea în Biserica lui Hristos, cu deosebită atenţiune la Românii ardeleni; — şi în vederea acestuia e şi împărţită însaşi tema în tractatele: I. Biserica lui Hristos în Istoria universală; II. Renaissance-ul şi reformaţiunea; III. Românii Ardeleni şi reformaţiunea; IV. Efectele reformaţiunii în Biserica română ardeleană; V. Regenerarea Bisericii româneşti.

Faptul însă, că sub un atare titlu, ar fi fost lipsă de un spaţ mai extins, iar timpul ce mi-a stat la îndemână — din anumite pricine irevelante — nu mi-a dat destul răgaz convenit; dar mai pe sus de toate împrejurarea, că n-am putut ajunge baremi încă la nişte mijloace de lipsă, pe cum aş fi dorit: m-au îndemnat de m-am îndestulit şi cu titlul din front, mai puţin pretensiv. — Las, că şi așa, în coloanele ziarelor, dacă nu chiar şi în cărţi uneori — să usurpă de destule ori titluri neconvenabile fără jenă şi sfială prea multă.

Literatura noastră bisericească-culturală — ca să ne aducem aminte şi de ea — e încă foarte modestă, zi: săracă; aproape, că i-ai putea număra muncitorii pe degete. Ce-i drept activitatea pe tărâmul acesta nu-i chiar zero, precum dădea alarmă mai astă-primăvară o voce desperată într'o revistă ungu-rească; — dar, că nici prea departe nu e de acest nimic, încă nu se poate trage la îndoială. Şi n-avem ce ne miră.

Dacă stăm să cumpănim stagnarea aceasta literară cu starea abnormal de miseră, la care eră expusă, mai vârtos până mai nou, o mare parte din clerul nostru: acestea se contrabalansează perfect.

Căci vezi, sărăcia, sărăcie naşte. — Şi dacă totuşi unul sau altul n-a stat înfricat de neajunsuri, ci a lucrat şi produs — e, că însufleţirea şi abnegarea în astfel de rari eroi a fost bagseama, totdeauna neasemănat mai mare decât răsplata ori nerăsplata, la care au putut conta din partea alor săi şi a oamenilor preste tot. Şi apoi să nu uităm încă ceva!

La noi a scrie, abstrăgând dela bunele intenţiuni ale marilor inimi de jertfă pentru adevăr şi omenime, e — scuze pentru expresie — un lux, şi încă cel mai costisitor lux, plin şi cu secrete pe de-asupra.

Cine ar şti să ne spună, că îndărăptul multor atari luxuri, cu cari paradează şi se mândresc mai ales: cei ce nu le-au produs, ci le-au căpătat de-a-gata fără să le fie răscumpărat — câtă sănătate îngropată în chilii întunecoase, câtă strigătoare mizerie, câtă muncă nerăsplătită şi — mai şti? — poate şi poliţe îndatorate (plastic!) îşi descarcă pe ascuns lumile de amărăciune în sufletul aceluşi „fericit“ cuvântător din penă!

E frumos Parnasul cu muzele şi poveştile lor, dar, ca să poţi ajunge în culmea lui, ai să petreci toate minunile basmelor înfricoşate! Şi-i rău de tot, dacă n-ai şi câte un Statu-palmă-barbă-cot, să-ţi mai ocrotească paşul la povârniş, spre a nu poticni.

Panaceul ajutor, care duce în palatul literaturii bisericeşti-culturală, e şi azi, precum a fost şi va fi în totdeauna, împreună cu multă risipă de *forţe intelectuale* şi cu tot tot atâtea *expense materiale*. — Intrebaţi pe cei ce au gustat deja din păharul acestor plăceri!

Forţele intelectuale se susţin, măreţesc şi fructifică tot mereu numai așa, dacă îşi au nutremântul lor neîntrerupt şi încă amăsurat recerintelor vremii înaintate şi complicate, în care trăim. Numai așa ne putem aştepta să avem adevăraţi apostoli ai cuvântului. La din contră ne vom trezi — de cumva nu ne-am trezit deja ici colea — că avem pe rostru demagogi cu mari tribunale de frase goale în aer, pe cari nimeni nu-i mai ascultă nici în biserică şi nici în fornici măcar sub farmecul naţionalismului atât de barbar exploatat azi în multe părţi.

Ne trebuie azi în ambele părţi: şi în biserică şi afară oameni pregătiţi, serioşi în idealismul lor, cu scaun la minte, cu tactică în afaceri, cu conştiinţă bună în suflet şi gravitate în vorbă. Cu tâmpilele aprinse de durere şi ruşine observăm azi multă golătate sufletească, câtă răsare de sub teascurile

multelor noastre foi, cari ar fi să fie: pretinsele noastre motoare de viaţă. — Bărbaţii, conducătorii acestor motoare amăsurat menirii ar trebui să fie în tot locul cei mai pregătiţi, să fie — dacă putem zice şi așa — bărbaţi enciclopedici — superiori; şi nu numai nişte simplii refugiaţi dinaintea examenelor universitare, şi chiar numai eroi de clică, pe cum s'a mai constatat acum nu de mult.

Un bun gânditor a scăpat odinioară nişte grele, dar adevărate cuvinte, când a zis, că azi, între toate clasele inteligente cu pretenţii, numai doi sunt, cari pot vegeta şi fără diplomă în buzunar: ablegaţii dietali şi ziaristi. Onoare şi recunoştinţă grosului deputaţilor noştri pe cum şi celor vre-o doi trei dintre ziaristi noştri; — dar paremi-se că şi la marea parte a presei noastre încă se va fi gândit acel pătrunzător prooroc. Câţi impresari de reviste şi ziare diplomaţi şi de profesie avem azi, fie rolând ca: directori, redactori, editori, proprietari şcl.? — Nu spicim, spre a nu ne desilusiona!

Dar să ne reîntorcem, căci prea ajunserăm şi pe teren profan. — Pentru o bună literatură bisericească culturală avem lipsă de bine pregătiţi intelectuali idealişti, căci mai vârtos idealismul acestora susţine şi lăţeşte în cercurile profane de afară vaza bisericii noastre, ba ne încumetăm a riscă şi mai mult: alimentează însufleţirea — nu zicem convingerea adevărată — în însuş clerul întreg!

Pentru că, însă, aceşti idealişti să-şi poată agonisi bază reală într'un cuminte substrat de cunoştinţe, cari se impună nesmintit — e lipsă înainte de toate ca pricepând chemarea lor să ni-i ştim aprepia, să-i mântuim — nu de tot, ci baremi în parte — de multele mizerii inferioare, la cari li împinge o cinstită nu comoadă luptă pentru un prezent şi viitor convenabil.

Şi aceasta în bunul nostru interes obşteesc, şi în primul rând întru binele bisericii noastre.

Noi nu teoretisăm aci cu idealismul, ci propunem idealismul așa cum îl vedem manifestându-se în viaţă. Propagăm, anume, idealism practic. Azi de comun idealismul acesta greu creşte într'o anumită proporţie cu realismul, cu proptele lui materiale.

Iată deci, că am ajuns la a doua parte a propoziţiei noastre, la expensele materiale reclamate de-o formală activitate literară.

Chiar şi la cazul, dacă activitatea unui intelectual n'ar fi o grămădire de tomuri voluminoase, ci o intensă propagare de sănătoase şi nu numai efemere idei prin o muncă mai modestă, dar mereu roditoare — însaşi jertfirea de timp pentru o astfel de continuă muncă, *absolut necesară azi*, fără de-a fi recompensată încătrva este o enormă pagubă, atât ca cheltuială de puteri intelectuale şi fizice, cât şi ca timp îngropat, care ar fi putut fi valorizat eventual într'alte părţi.

Să nu uităm deci, că în punctul acesta avem de-a face cu un postulat al vremii, dinaintea căruia nu ne putem ascunde fără a-mi procura în fine răul.

Azi, când primejdia zilnic ne provoacă ameninţător, trebuie să ieşim în plan; şi dacă

n'avem ostași cu cari să ieșim, dușmanul ne spulberă și ne aruncă în vânt cu cetate cu tot. Cel ce s'a gândit vre-o dată serios, câtă misterioasă putere zace azi în cuvântul scris și răspândit, nu mai șovăește, nici nu se mai îndoaie asupra celor expuse aci.

Factorilor noștrii dela putere li-se impune astfel întreit sfântă datorință a precumpeni încă de cu vreme lipsurile cari rod la căpătâiul nostru. Pe cât e de cuminte observarea, că: Paza bună trece primejdia rea, pe atât de nemilos e adevărul cuvintelor, că: cel ce nesocotește supremul moment încă binevenit, s'a aruncat pe sine, însuș în prăpastie.

Nu mai accentuăm aci anume și responsabilitatea grea, căreia se supun aceia, cari nu fac toate, câte le stau în putință, fără greutate prea mare, în interesul mai ales al bisericilor. Pentru lucruri grandioase, de un calibru atât de momentuos, ca cele preliminate aci, nu pot fi piedeci nici bagatele și măschine considerări personale, nici comodități suverane păcătoase și cu atât mai puțin ignorarea veditelor forțe de pricepere din aceia, cari fără joshnice lingușiri, își taie drumul drept înainte așa, pe cum au învățat ei, că dorește Dumnezeu și pe cum o pretinde aceasta ținuta și rostul unui om întreg și cinstit pe acest pământ.

Să ne păstrăm, sprijinim și prețuim, baremi după putință forțele de lipsă pentru o mișcare mai de viață, cu care vom să ne afirmăm în fața lumii, și atunci putem purcede mai departe — mai înainte însă nu! E doar firesc, că nu poți seceră acolo, unde nu ai sămănat nimic!

Iată deci condițiile de frunte, între cari ar putea fi vorba despre o literatură bisericăscă culturală mai temeinică, mai puternică și mai impunătoare; cu un cuvânt între cari s'ar putea asigura o mișcare trainică, care să creeze viață și în ea o proaspătă, sănătoasă opinie publică.

Cu aceasta hotărâtă convingere încheiu și cuvântul de introducere.

Imi încredințez toate spusele mai mult ori mai puțin valoroase bunei voințe a cetitorilor, și dacă prea mult nici nu-mi voi fi ajuns cu ele, am cel puțin mângâierea, că am fost și modest iscălitul unul din ceata acelor leviți ai condeiului, cari în buna lor credință și insufletire au fost și ei plămuntorii unor cuvinte bine răspândite, dar strigate în pustie...

Recița-Română, 1909.

I.

Biserica lui Hristos în istoria universală.

Boale moderne intelectuale. — Păreri greșite. — Chamberlain Tolstoi. — Empirism și revelațiune. — Genii și credință. — Creștinism rațional. — Obârșia bisericii în abstract și concret. — Testamentul vechiu și nou. — Mântuitorul D. N. I. Hristos. — Misiunea apostolică. — Lăptrea bisericii creștinești. — Biserica creștină substratul culturii noastre. — Adevărata libertate. — Biserica lui Hristos panteonul frumosului. — Incușitiunea. — Biserica în cadrele istoriei. — Epoca și condiții de trai. — Alte vremuri, alți oameni. — Spirit de prezentă. — Idealuri. — Biserica lui Hristos de-asupra intereselor particulare omenești. — Dușmanii ei prohoditi. — Schisma orientală. — Toleranță grecească. — Biserica schismatică azi. — Antiochietate. — Unitate schismatică. — Biserica anglicană. — Biserica romană după 2000 ani. — Deșertăciunea deșertăciunilor. — Născociri omenești în fața vecinicii. — Protestantul Harnack despre biserica latină. — Succesiunea apostolică. — Criteriile: una, sfântă, catolică, apostolică. — Rousseau, Renan. — Prinos și ardere de tot. — Adevărata convingere. — Impărăția dogmelor. — Sufletul omeneșc în biserica română. — Veacul al XX-lea. — Știință, libertate, democrație. — Macaulay, Proudhon. — Libertate fără religie. — Zina de azi F. W. Weber. — „Poesia senină a molitfelnicului. — Răboi și arme. — Trup și suflet. — Unica biserică mântuitoare. — Clasice cuvinte la Perreyve. — Sionul vechiu. — Sionul nou.

Scepticismul bolnăvicios și prejudițiile naive poate nici când n'au avut atâtea victime nenorocite, câte au chiar azi. Știința multilaterală, descoperirile minunate și adâncimea filosofiei mai ales în cele trei veacuri

din urmă, fără îndoială, au creat o lume cu totul nouă. Genii luminate și gânditori pătrunzători s'au ridicat la suprafață sub egida emancipării individuale.

Cercetările întinse pornite pe toate tărâmurile scrutabile și rezultatele obținute au dezvoltat foarte mult dorul de înaintare și omenimea are sigur destule motive de-a fi mulțumitoare acestui curent de reînviore.

E însă fapt vedit pe de altă parte și aceea, că acel avânt neînfrănat a umplut creierii intelectualilor cu o sumedenie de îndoieli. Consecința e firească: mintea omenescă lăsată în voia ei, între limite neprecisate, ba și împintenată de visuri chimerice poticnește greu; se isbește când de-o extremitate, când de alta, dela utopiile filosofice ale lui Bacon ajunge până la decepțiunea pesimistă alui Schoppenhauer șcl.; dela cel mai subtilizat idealism până la realismul gol și murdar al lui Zola. Că ce vor atâți naufragiați ai gândirii, porecliți în tot felul posibil: empiriști, misticiști, criticiști, voluntariști, liberaliști, intelectualiști, ultramontoniști, moderniști și cei mulți înainte — ei înșiși nu știu, pe cum nici nu se pricep împrumutat.

Positivismul lui Comte ar încerca să împace extremitățile aste ridicule dintre idealismul subiectivizat și materialismul craș, dar purcede arbitrar: își creiază istorie după placul său în loc de a zidi pe mersul firesc al dezvoltării omenimii; lapadă întreaga metafizică; devine o filozofie aprioristică fără temeiul real și astfel singur își sapă groapa.

Ce am zice despre subiectivismul de-generat în raționalismul și francmasonismul modern?

Aproape atâtea sisteme, atâtea teorii și utopii chinuitoare; câte capete gânditoare. Completă anarhie sufletească.

Sub presiunea acestor fel de stări s'au crepat și zorile epocii, în care trăim noi.

O trăsură generală și caracteristică a tuturor acestor porniri intelectuale e, firește, negarea ori cărei autorități. Cu îndrăzneală uimitoare răstoarnă tot ce le stă în cale; lucrează mai cu mult sentimente subiective, decât cu adevărul stringent al logicii și trec astfel prea ușor din entuziasm la fanatism.

Aci își are tâlcul și împrejurarea, pentruce nutrește lumea modernă atâtea idei absurde și puerile despre creștinism, pentruce nu se poate de fel împacă cu organismul de fier al bisericii creștinești și pentruce nu poate pricepe, cum de aceasta, chiar și azi în veacul luminilor, când toate vechile instituțiuni se cutremură în temelii și totul se schimbă mai mult ori mai puțin — își fălăie măreață, în mijlocul atâtor atacuri flamura autorității sale absolute.

Sunt pe alocurea și bărbați preținși celebrii, cari în miopia lor, socot, cumcă creștinismul ar fi o sărăcie de gândiri, rămasă de lume și încătușată de formalități.

Creștinismul, pentru dânsii, nu e decât o conglomerare de șeme fără vlagă ori în cel mai bun caz: o reeditare oareșcareva europeană a fetișismului (Dr. Prohaszka O. A diadalmas világnezet p. III—IV.) De ce nu se poate împacă cu el pe deplin un savant ca Chamberlain, pentruce stă numai departe de el, admirându-l tot la al doilea pas, fără însă, ca inima să-l lase, să recunoască și explicit, ce-i de recunoscut: puterea lui dumnezeiască; pentruce șovăiește atâta?

— pentrucă nici când n-a apucat să-l și trăiască în forma lui cea mai desăvârșită, exprimată în biserică, despre care vom vorbi. De aci se explică și aceea, cum de el vede creștinismul uneori de prea neîndemânatic, ba nu pregetă a-l pune în multe privințe într'un rând cu mitologia păgânilor.

Lui nu i-se împare de dogma, de morala și întreagă ierarhia acestui creștinism de acum. Și noi nu-l osândim de tot, mai ales, că nu-l putem învinui cu rea credință prea mare, căci dânsul cuvântând, numai cu creștinismul de azi nu e îndestulit, pe când în suflet parcă ar simți oareșcumva, că totuș acesta e merit să conducă lumea la liman. Aceasta se resimte clar din cuvintele lui: Dacă nu se va ivi între noi în curând o puternică renaștere religioasă, care să aibe putere, de a ne mișcă în lăuntru nostru cel mai intim, a ne nobilita și întări... atunci din umbra viitorului va să apară un nou Inocențiu III. și un non al IV-lea sinod Lateran, și încăodată flacărele incușitiunii au să se înalțe bobotând spre cer (Houston Stewart Chamberlain Die Grundlagen des XIX-ten Jahrhunderts. II. p. 769).

Sau iată un alt matador, un octogenar filozof mondial, în jurul căruia încă acum nu de mult se cântau osanale nesfârșite; o Europă întreagă l-a sărbătorit — contele L. Tolstoi. Un genial cugetător independent, care singur își creiază lumi și se așează în ele, fără să recunoască vre-un fel de autoritate în afară de sine. Autocratismul acesta l-a împins în raționalism și mai apoi în nihilism.

Nu-și putea supune mintea învățaturii creștinești și astfel în scepticismul lui ajunge la monstruoase absurdități nedemne de un om întreg: umblă la biserică, se spovedește, se cuminecă, dar nu crede dogmele fundamentale ale bisericii sale: neagă sf. Treime, dumnezeiele lui Hristos, mântuirea șcl. (Kath. Szemle 1908 p. 917). Așa încărunește amărându-și viața sbuciumată cu deslegarea unor probleme, pe cari mintea lui stingheră și încrezută nu e în stare să le priceapă. Ce vor să zică operele lui: „Traducerea și armonizarea celor 4 evanghelii.“ „Ce este credința?“ „Viața.“ „Care-i credința mea?“ „Credința și morala.“ „Ce trebuie să facem?“ „Ce este arta?“ șcl. — ce alta vor să fie, decât chinurile unui suflet pirotit, care nu-și află odihna.

Subiectivismul lui neînfrănat l-a târât în sfere primejdioase și protivnice statului și bisericii sale ortodoxe — și acolo l-a și lăsat; pe când dacă nu-l răpea încrederea prea mare în sine, eră ce-i drept numai literat, dar — fără de a sdrobi în cale cu filozofia sa orice autoritate: azi alte comori prețioase rămăneau în urma lui. A scris minunata literatură, în înțelesul ei profan, dar teosofia politică și sociologia lui e în mare parte vreme pierdută.

Tovarășul lui, Turgheniev, de pe patul de moarte îi mai scrie: „Pristine, reîntoarce-te la literatură. Puterea aceea (!) a venit de sus, de unde toate își trag începutul — dragă prietine, marele scriitor al împărăției rusești, ascultă rugarea aceasta a mea!“ — Dar Tolstoi n'a ascultat, ci s'a dus în — pierderea sa. În 1901 fu excomunicat din biserică ortodoxă (Kath. Szemle 1908 p. 923). Un admirator al lui, tractând despre el, își gată aprecierea cu vorbele: „Ideile lui teosofice

vor fi deja de mult uitate, pe când în romanele lui va mai afla omenirea încă curată plăcere." Cuvintele astea, pe lângă aceea, că sunt și măgulitoare într-o privință, mai spun rupt ales și un crud adevăr: arată totala neputință a minții omenești — fie chiar geniu, fără păreche — în fața adevărului de veci.

Să ne întoarcem, după speciemenele astea, la firul întrelăsat.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Principiile fundamentale sau **generale ale religiei creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de Dr. Vasile Suciu, profesor de sf. teologie și de religie. Prețul: 1 cor. 20 fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

Istoria Patriei pentru școlile populare

de Iosif Marian, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo 2-20, leg. în pânză 3— leg. în piele 4— Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Doi învățăcei în etate de 14—15 ani din familie bună se caută în frazelăria Domnului PETRU MOGA, din Blaj—Balázsfalva.

(43) 2—3

Să primesc într-o familie nemțească 2—3 copii ori copile din familie bună. Vipt complet. A se adresa la dl IOSIF BARTH, Blaj.

(44) 2—2

Nr. 6300—1909.

(45) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin această publicăm concurs până în 15 Septembrie n. 1909 inclusive pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alexandru St. Șulufiu“.

1. Doue (2) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Alexandru Dobrescu rigorozant în medicină în Budapesta, și de către Traian Denghel stud. iur. an. II. în Budapesta, — destinate pentru tinerii cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. Doue (2) stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Ștefan Pop stud. filosof an. III. în Budapesta și Roza Căpușan stud. pedag. în Budapesta. — destinate pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori științele reale.

3. Doue (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Augustin Bardossy și Ioan Sârbu studenți rigorozanți în drepturi la universitatea din Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea din Cluj.

4. Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Liviu Ilea și Ioachim Popovițiu stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

5. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Andreiu Mureșan stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile aici înșirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuți în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminență.

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Constantin Papfalvi“.

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Augustin Papfalvi stud. cl. I. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenți dela orice școală. Preferință au consăngenii fondatorului și în locul prim cei născuți în Popfalva.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Ioan Crișan stud. gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului fie și din alte comitate.

IV. Din fund. „Ioan F. Negruțiu“.

1. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Nicolae F. Negruțiu stud. filoz. de cursul IV. în Budapesta.

2. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Emiliu F. Negruțiu stud. teol. an. I. în Gherla, — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală. Consăngenii fondatorului au preferință și se pot conferi și fetelor, cari se pregătesc de învățătoare sau pe altă carieră, care li-ar asigura un mod de viață mai independent.

V. Din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Victor Vancea stud. iurist an. II. în Budapesta, — destinat pentru studenți români gr.-cat. la universitate sau la institutele politehnice mai înalte.

2. Doue (2) stipendii pe câte 120 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Mihail Pop și Traian Vețian studenți pedagogi curs. IV în Blaj, — destinate pentru candidați de învățători în arhidieceza noastră, cari vor asculta cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj și eventual-minte la altă preparandie gr.-cat.

3. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Camilla Pop elevă a cursului II. complementar la școala civilă a Asociațiunii în Sibiu, — destinat

pentru fete gr.-cat. române, cari studiază la școala română gr.-cat. din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani pot fi și la institute gr.-cat. sau rom.-cat. dintr'alt loc.

La dobândirea stipendiilor din această fundațiune au preferință rudeniile fondatorului, chiar și dacă ar fi născuți afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, dela străini însă se cere să fie fi ai acestei Arhidieceze.

VI. Din fund. „Alexandru Micu“.

Doue (2) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Liviu Ivașcu cl. VIII. reală în Sibiu și Ștefania Pop prepar. cursul I. în Sibiu, — destinate pentru elevi sau eleve ai școlilor medii comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngenii au preferință.

VII. Din fund. „Andreiu P. Liviu“.

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală sau pentru meseriași, — consăngeni de ai fondatorului. Il pot dobândi și fete.

VIII. Din fund. „Timoteiu Cipariu“.

Doue (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Ioan Roșu stud. cl. VII. și Teodor Mureșan stud. cl. V. la gimnaziul din Blaj, — destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

IX. Din fund. „Elie Vlăsa“.

Un (1) stipendiu de 350 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Carol Rössler gimn. cl. VII. în Murăș-Oșorbeiu, — destinat pentru tineri înrudiți cu fondatorul, cari studiază la ori ce institut din patrie, sau în lipsa rudeniilor pentru alți tineri români gr.-cat. fi ai Arhidiecezei.

X. Din fundațiunea „Alexandru Filip“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Eugeniu Tufan gimn. cl. I. în Blaj, — destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare.

Consăngenii au preferință.

XI. Din fund. „Vasilie Rațiu“.

Un (1) stipendiu de 200 coroane folosit în anul școl. 1908/9 de către Nicolau Crețu gimn. cl. VIII. în Blaj — destinat pentru studenți în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fete din clasele civile ale școlii de fete din Blaj. Consăngenii au preferință.

XII. Din fund. „Ioan V. Russu“.

Doue (2) stipendii de câte 160 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către Corneliu Togan stud. gimn. cl. VIII. în Sibiu și Laurențiu Rus stud. gimn. cl. VIII. în Gherla, — destinate pentru tineri români gr.-cat. cari frecventează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială ori vre-o școală agro-nomică

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngenii fondatorului.

XIII. Din fund. „Constantin Alutan“.

1. Cinci (5) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1908/9 de către: M. Maiorean gimn. cl. VIII. în Năsăud, Laur. Sima (Șumal) gimn. cl. VII. în Beiuș, Aureliu Butean gimn. cl. V. Baia-mare, Nicolae R. Hossu gimn. cl. IV. Cluj, și Remus V. Radeș gimn. cl. II. Blaj.

2. Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul școl. 1908/9 de către Laurențiu Sima (Coșeu) gimn. cl. VIII. Beiuș, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenți la gim-